

INCIPIT EVANGELIUM

SECUNDVM MARCVM.

Ioannes baptizans & prædicans in deserto pœnitentiæ baptismum, Christum cum turbis baptizat: Christus autem post ieiunium tentatorem deuincit: ac

Ioanne in vincula coniecto discipulos congregat, dæmoniacum soluit, Petri socrum & leprosum mundat.

Initium Euangelij Iesu Christi filij Dei, sicut scriptum est in Isaia propheta.

Marci Euangelij epithome Matthæi est, ideo quæ in Matthæo dicta sunt illuc remittimus lectores: tatum declarabimus quibus in verbis non nihil importantibus à Matthæo discedere videtur. Quasi initio dicere vellet: Ego ab Euangelizatione Iesu Christi, & à publica annunciatione eius, quæ per Ioannem baptistam facta est, ordiri meam historiam volo. Sicut scriptum est in Isaia. Græci codices habent ἐν τοῖς ἀποφθικαῖς, id est, in prophetis, scilicet Isaïe. 31. & 40. & Malachiæ. 3. Id est, ab eo ordiar, scilicet, à Christi angelo, & eius nuncio Ioanne, de quo scripserunt prophete, & signanter Malachias, dicens:

† Mal. 3. a. † Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui
Matt. 3. a. preparabit viam tuam ante te. † Vox clamantis in deser-
& c. 11. b. to: Parate viam domini, rectas facite semitas eius.

Luc. 3. a. 7. d.

† Isa. 40, a.

2.

Matt. 3. a.

Luc. 3. a.

Ioan. 1. c.

† Mat. 3. a.

Ioan. 3. c.

Vbi in Malachia habetur, faciem meam. Sed in propheta inducitur Christus de Ioanne, dicens: Mitto angelum meum, id est, nuncium meum ante faciem meam. Marcus verò veluti Deum patrem inducit filio loquentem, dicens: Mitto angelum meum ante faciem tuam. Fuit Ioannes in deserto baptizans, et prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum. † Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ regio, et Ierosolymitæ uniuersæ: et baptizabantur ab illo in Iordanis flumine cõstentes peccata sua.

Christus in principio erat verbum, sed Ioannes vox fuit conuersans in deserto, despiciens homines, deserens vrbes, in solitudine querit Christum, quem ibi inuenit. Hic baptizabat & baptismum prædicabat, & baptismum quidem

quidem poenitentiae in remissione peccatorum, non dicit baptismum poenitentiae & remissionis peccatorum, neque; non peccata remisit, sed praeparatio quaedam erat poenitentiae ad baptismum Christi, cuius erat remittere peccata. Et ingrediebatur ad eum omnis Iudaea, in figuram totius orbis concurfus ad Christum, mediante baptismo & poenitentia. *Et erat Ioannes vestitus pilis camelorum, & zona pellicea circa lumbos eius, & locustas & mel syluestre edebat.*

Contextis videlicet, ut vero simile est, ruditer in modum ciliciorum. Nam dicere quod simile cum reliquis deserti incolis habitum gestaret, eodemque victu viveret, verum non puto: cum praeter ceteros ab asperitate victus & vestitus CHRISTVS eum commendet. Locustas autem quas edebat, quidam animalia putant: quibus Aethiopes quosdam vivere ait Plinius libr. 6. cap. 13. fumo & sale duratis: Quidam summa arborum tenera, qualia pascuntur caprae, & vaccae. Graeci vocant *akudias*, indifferens ad locustas vel arborum caudiculos. Mel aut syluestre quid sit vide Plinium & medicos. Colligunt aut illud apes sylvestres, & reponunt inter petras, ubi inuenitur, & scio me ibidem aliquando gustasse pluries.

Et praedicabat, dicens: ¶ Veniet fortior me post me: ¶ cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calceamentorum eius. ¶ Ego baptizavi vos aqua, ille vero baptizabit vos spiritu sancto.

† Mat. 3. c.
Ioan. 1. d.
Luc. 3. d.
† Ioan. 1. d.

Hoc est maximae humilitatis indicium, ut qui ab omnibus tanquam summus haberetur propheta, nec adhuc a. Christum viderat, tamen nondum se existimabat dignum Matt. 3. f. seruitio eius qui non erat dignus minimo famulatio eius, ut scilicet solueret corrigiam calceamentorum eius. Vbi videas eius superfluere, nisi dicere velles: cuius ipsius non sum dignus corrigiam calceamentorum solvere. Sed est Hebraismus sacris scripturis frequens. Quod verò Matthaeus simpliciter dicit: cuius non sum dignus portare calceamenta, expressius dicit Marcus, maiorem Ioannis humilitatem exprimens his verbis, procumbens, & corrigiam calceamenti solvere.

Et factum est in diebus illis, venit Iesus a Nazareth Galilaeae, & baptizatus est a Ioanne in Iordane. Et statim af-

*rim ascendens de aqua vidit cælos apertos, & spiritum san-
ctum tanquam columbam descendentem, & manentem
in ipso.*

Matthæus dixerat simpliciter Christum à Galilæa ve-
nisse, Marcus verò non tacuit urbem, scilicet Nazareth,
in qua hæctenus fuerat nutritus. Baptizatur itaque Chri-
stus qui peccatum non fecerat, & tamen baptizatus vi-
dit cælos apertos, patrem audiuit loquentem.

† Isa. 42. a. *Et vox facta est de cælis : † Tu es filius meus dilectus, in
Mart. 3. g. te complacui.*

17. b. Græcus habet *ἐν τῷ ἐὼς ὁ νόμος*, id est, in quo mihi co-
Luc. 3. c. placuit, in quo acquiescit spiritus meus & animus meus,
2. Pet. 1. d. quem probavi, tot enim modis vertit Budeus.

† Matt. 4. 2. *Et statim spiritus expulit eum in desertum. Et erat in de-
Luc. 4. a. serpto quadraginta diebus & quadraginta noctibus, & ten-
tabatur à satana.*

Vbi dicit interpres expulit eum, Græcus habet in præ-
senti *ἐξβαλεῖν*, id est, expellit, siue eijcit. Nec dubito quin
spiritus sanctus, & non malignus eum egerit in desertum.
Significat autem præstitutum à patre tempus quo mun-
dum sibi per Christum reconciliaturus erat, iam præ-
sens adesse.

Eratq; cum bestiis, & angeli ministrabant illi.

Græcè *μετὰ τῶν θηρίων*. Est autem *θηρίον* venenata be-
stia proprie, quales fere sunt serpentes & viperæ. Vnde
constat desertum istud, quod fuit desertum Ioannis, vel
pars illius deserti, cum vtrunque in Iudæa fuerit. Nam
dicit Matth. cap. 3. Iesum venisse à Galilæa ad Ioannem
in Iordanem baptizandum ab eo: deinde abiisse in de-
sertum: Vnde cum audisset Ioannem traditum seces-
sit in Galilæam. Quapropter verisimile est idem fuisse
desertum Ioannis & Christi. Cum ergo Marcus as-
ferat desertum istud idem fuisse & Ioannis & Christi,
verum fuisse desertum incultum & horridum: in quo
nimirum *τὰ θήρια*, id est, feræ & serpentes habitarent,
verisimile est qui asperitorem cultum ac victum sibi dele-
gerat, etiam in abdita & horrida deserti loca secessisse:
non ut quidam putat, proximè domum paternam habi-
tasse ac paululum aliquando in desertum progressum

ad prædicandum venisse : cùm dicat Matthæus : quòd exibat ad eum omnis Ierosolyma & Iudæa, sed vellet ille veros eremicolas nullum in sanctis hominibus austerioris vitæ & cultus atque habitationis exemplum habere.

† Postquam autem traditus est Ioannes, venit Iesus in Galileam prædicans Euangelium regni Dei, et dicens: Quoniam impletum est tempus, et appropinquabit regnum Dei, poenitemini, et credite Euangelio.

†Mat. 4

Luc. 4. c.

Ioan. 4. f.

Lex & prophetæ vsque ad Ioannem, ideo postquam inclusa & abiconsa est lex & prophetæ, nec præteritam habet libertatem, palàm profert Euangelium. Ideo in Galilæam Gentium venit Christus, iuxta Isaïæ vaticinium, non in Iudæam aut Ierosolymam, vbi euangelizavit regnum cælorum, quod neque lex, neque prophetæ vnquam Euangelizauerunt, aut promiserunt. Et hoc Mat. 11. promisit. A diebus inquit, Ioannis Baptistæ regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

† Et præteriens secus mare Galilææ vidit Simonem et Andream fratrem eius: mittentes rhethia in mare, (erant enim piscatores) et dixit eis Iesus: Venite post me, et faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis rhethibus, secuti sunt eum.

†Mat. 4

c.

Luc. 5. a.

† Et progressus inde pusillum, vidit Iacobum Zebedæi et Ioannem fratrem eius, et ipsos componentes rhethia in naui, et statim vocavit illos. Et relicto patre suo Zebedæo in naui cū mercenarijs, secuti sunt eum.

†Mat. 4.

c.

Luc. 5. b.

Vidit igitur Simonem qui nondum diceretur Petrus, quia nondum secutus erat Petram, nec ideo tanto nomine dignus. Dicit enim eos rhethia in mare misisse, sed ante resurrectionem non dixit eos aliquid cœpisse, veruntamen vt caperent illum, imitatur absq; rhethibus, quem cum rhetibus sequi non poterant. Alios inuenit non in solido stantes littore, sed in mari cū patre, cum rhetibus sed ruptis, nec igitur in illis quid capiebant, sed vt caperent illa fartiebant. Qui vt vocati sunt, secuti sunt eum.

†Mat. 4. f

†Luc. 4. c.

†Luc. 2. g

&. 4. c.

† Et ingrediuntur Capharnäum, et statim sabbatis ingressus in synagogam, docebat eos. † Et stupebant super doctrina eius.

Hoc

Hoc est, in singulis sabbatis ingressus in synagogam, vel singulis diebus festis. Nam præter diem septimū sabbata dicebantur Iudæis, dies festi in quibus quiescerēt. Feriari oportebat in quameunq; illi feriam incidissent. Ingressus igitur Synagogā, quo in loco scribæ & legisperiti populum legem docere solebant, docebat eos.

¶ *Lu. 4. f.* Erat enim docens quasi potestatem habens, & non sicut scribæ.

Græci habet post potestatem ἰξούειν quod significat ius, autoritatem, & potestatem: magisq; hoc loco quadrabit autoritatem quàm potestatem. Autoritatē enim sibi apud turbas pepererat, quod non scribæ, idcirco ad doctrinam eius stupebant: vulgò diceremus: *Comme ayant credit & autorité enuers le peuple.*

Et erat in Synagoga eorum homo in spiritu immundo, & exclamavit, dicens: Quid nobis & tibi Iesu Nazarene, venisti ante tempus perdere nos? Scio quòd sis sanctus Dei. Et comminatus est ei Iesus, dicens: Obmutescere, & exi de homine. Et discerpens eum spiritus immundus, & exclamans voce magna, exiit ab eo.

Spiritus ideo immundus dictus est, quòd omni vitiorum immunditiæ deditus sit. Vnus est qui loquitur, sed se & suos intelligit superatos. Exclamat autē: *Quid nobis & tibi Iesu, & c.* id est, quid nobis tecum est, vel quid nobiscum tibi commune est. Nihil enim cum Christo commune habere volunt dæmones. Scit hic dæmon verum, & tamen non vult cōfiteri: quia vt Ioannis 8. ¶ *Ioā. 8. f.* In veritate non stetit, quia nō est veritas in eo. Cùm loquitur mendacium, ex proprijs loquitur, quia mendax est & pater eius. Ideo Christus illum iussit tacere. Vbi Græcus habet *φωβήθη*: tanquam freno cohibere ne loquaris. Lucas hanc historiam tractans cap. 4. de hoc dæmonio dicit, quòd cùm dæmonium hunc hominem proiecisset in medium, exiit ab illo, nihilq; illi nocuit. Sed si nihil illum læsit, vt dicit Lucas, quomodo eū discerpit, quod ait Marcus, si discerpit quomodo nihil læsit. Caietanus interpretatur, quod discerpit quidem non corpus, sed vires corporis. Dionysius ait: quòd dæmon quidem eū discerpit, sed egresso eo, huiusmodi afflictio diuina virtute

tute cessauit. Et quod Lucas ait: Nihil ei nocuit, idem interpretandum est.

Et mirati sunt omnes, ita ut conquirerent inter se, dicētes: Quid nā est hoc? quēnā doctrina hęc noua: quia in potestate spiritibus immūdis imperat, et obediunt ei? Et processit rumor eius statim in omnem regionem Galilęe.

Quasi dicerent: quā differens est hęc doctrina Ioānis, & scribarum, utpote quod illi solum doceant, hic uero etiam demones autoritate eiicit, & doctrinam suam pluribus confirmat signis & miraculis.

† Et protinus egredientes de synagoga, uenerūt in domum Simonis & Andręe cum Iacobo & Ioanne. Recumbebat autem socrus Simonis febricitās, & statim dicunt ei de illa. Et accedens eleuauit eam apprehensā manu eius: & cōtinuō dimisit eam febris, & ministrabat eis.

† Mat. 3. f
Luc. 4. f.

Christum alij pro socru Simonis deprecari sunt, & sanata est, nempe quod Christus ob aliorum fidem sapius confert sanitatem, quando præcipuē qui curantur sunt tandem credituri, ut patet de filia Chanaęe, de paralytico & plurimis alijs.

† Vesperi autem facto, cū occidisset sol, afferebāt ad eum omnes male habentes, & dæmonia habētes. & erat omnis ciuitas congregata ad ianuam. Et curauit multos qui uexabantur varijs languoribus.

† Lu. 4. g
Infr. 3. c.

Mathæus dicit quod omnes curauit, Marcus quod multos: similiter quod multa eiecit dæmonia, Mathæus uero, quod oēs immundos spiritus eiecit. Vnde dicit. Et dæmonia multa eiciebat, & non sinebat ea loqui, quoniam sciebant eum.

Quoniam sciebant eum. Quidam Græci codices addunt, esse Christum, quidam nō habent. Intellige autem quod nō simpliciter uerbat ea loqui: sed quoniam sciebant ipsum esse Christum, & latere adhuc uolebat: quia nondum uenerat eius hora: siue etiam quia nollet ab impijs prædicari: propterea non sinebat ea loqui, id est, se prædicare.

Et diluculo ualde surgens, egressus abiit in desertum locum, ibiq; orabat.

Factis

Factis pluribus mirabilibus Christus, de his gratias patri acturus in desertum discessit, nos inde docens, si quando aliqua gratia digui gratias domino acturi simus, hominum consortia fugiamus.

Et persecutus est eum Simon, et qui cum illo erant. Et cum inuenissent eum dixerunt: Quia omnes querunt te. Et ait illis: Eamus in proximos vicos, et ciuitates: ut et ibi predicem, ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum, et in omni Galilæa, et demonia eiciens.

Lucas dicit abiisse eum in desertum: quod autem clam Petro aliisque discipulis abierit, solus Marcus recitat. Verum quod Petrus ceterique discipuli profecuti sint eum, solus ait Marcus, quod verò turbæ Lucas refert. Et verisimile est quod primò discipuli, & post eos turbæ quæsierunt eum: Ut autem sermonem confirmaret, à doctrina transiit ad miracula, ut quos non attrahit sermo, attrahat miraculum, & firmet animum.

† Mat. 8. † Et venit ad eum leprosus deprecans eum, et genu flexo dixit ei: Si vis potes me mundare. Iesus autem misertus

a. Luc. 5. c. eius, extendit manum suam, et tangens eum ait illi: Volo: Mundare. Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra, et mundatus est. Et comminatus est ei, statimque eiecit eum, et dixit ei: Vide nemini dixeris: † sed vade, ostende te principi

a. Luc. 5. c. sacerdotum, et offer pro mundatione tua que † præcepit Moses in testimonium illis.

† Leuiti. 14. a. De hac historia vide Matthæi. 8. qui tamen dicit hunc leprosum mundatum in descensu montis, antequam Petri socrum curaret. Marcus verò & Lucas post eam curatam, dicunt, hunc mundatum Leprosum, non multum tempus curantes, quod parum conferret historiæ. Vbi autem interpretes dicit principi sacerdotum, Græca enim habent: ἱερεῖς, id est, sacerdoti.

† Lu. 4. † Et egressus cepit predicare, et diffamare sermonem, ita ut iam non posset introire in ciuitatem, sed foris in desertis locis esset, et conueniebant ad eum undique.

Quod interpretes habet diffamare, & Græcè διαφύμιζω, intellige pro diuulgare, siue rumorē in vulgus spargere. Nam & Ouidius dicit, adulteriū diffamatum, pro in vul-

in vulgum sparsum. Et Tacitus diffamatus à Nerone probroso crimine, id est, eius criminis reus in vulgum iudicatus.

CAPVT SECVDNDVM.

Sanato paralytico per tectum demisso murmurantibus scribis, sanum cum grabato emittit eum. Matthæum vocat, & suam cum peccatoribus conuersationem apud eundem excusat: Discipulos non ieiunantes & spicas fame pressi vellent, apud scribas & Phariseos murmurantes excusat.

Et iterum intravit Capharnaum post dies octo, & auditum est quod in domo esset, & conuenerunt multi, ita ut non caperet, neque ad ianuam, & loquebatur eis verbum.

Matth. 9.

a.

Luc. 5. d.

Post dies, Græcè δὴκ ἡμέραν. δὴκ verò Βυζαντινῶν δὴκ τριακοσίων ἑστῶν, post trecentos annos, & verus lectio habet post dies octo: sed Stephanus cūm in Græcis quæ nunc extant, non haberetur octo, temere rasit, cūm nullus sit sensus: Intravit post dies, nisi indefinite sumamus, id est, post dies aliquot: hoc est, præteritis aliquot diebus: ita ut non caperet, quidam codices habent caperent eos. Græcè tamen legitur ὅτι μὴ κερὶ χορῶν καὶ τὰ πρὸς τὴν θύραν, id est, ut non caperet eos vestibulum, vel ianua. Nam τὰ πρὸς τὴν θύραν, locus est ante ianuam domus. Est autem vestibulum locus ante ianuam domus vacuus. Siquidē olim quibus ampliores domos habere licebat, ij ante ianuam locum relinquebant, qui medius inter viam & fores domus esset: qui locus erat statio saluatorum. Vt Pilatus: Viden vestibulum ante ædes, & ambulacrum cuiusmodi? Tot autem conuenisse dicit ad Iesum, ut eos vestibulum non caperet: puto interpretem scripsisse, ita ut non caperent eos, subaudi, neque ad ianuam, id est, neque ea loca, quæ circa ianuam & ante ianuam erāt. At olim sciolus quispiam, cūm nondum Diphongi scriberentur, putauit secundum quæ, superfluere.

Et venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui à quatuor portaba-

Q

portaba-